

A szarvasmarha tehát kérődző állat.

A szarvasmarha fejét két hatalmas szarv díszíti, mely az állat védelmére szolgál. A szarv két részből áll: egyik az elszarusodott bőrből álló *tülök*, másik a homlokcsontból kinyúló *szarvcsont*, vagy homlokcsont. Első a bőr vázhoz, második a csontvázhoz tartozik.

b) Életmódja.

Igazi ellenségei manapság a rovarok (böglyök, kolumbácsig légy, stb.) Ezeket bozontos farkával és bőrének rángatásával kergeti el magáról.

A hím állatot bikának, a nőtényt tehénnek, a fiatalat borjúnak, az egyéves tehénborjút üszőnek, a növendék ökröt tinónak nevezzük.

c) Viszonya az emberhez.

A szarvasmarha egyike a leghasznosabb házi állatainknak. Teje fontos táplálék (vaj, sajt, túró). Nagy ereje miatt teherhúzásra használják (igás állat). Trágyájával a szántóföldet termékenyítik meg. Húsát megesszük, bőrből különféle tárgyakat készítenek (bőrönd, gépszíj, talpbőr stb.) faggyújából szappant, csontjából enyvvet főznek.

Hazánk szarvasmarhatenyésztése igen virágzó. Honos fajták az erdélyi magyar és a svájci piros tarka, továbbá a bonyhádi tehén fajta.

Rokonai a bivaly, a juh, kecske, a zerge, őz, szarvas és rénszarvas. (Szemléltetés.)

III. Összefoglalás. Mi a különbség a tülök és az agancs között? A különbség többféle, ezek: 1. a tülök el nem ágazó, az agancs elágazó. 2. a tülök hím és nőtény állaton egyaránt található, agancsa csak a hímnek van (kivéve a rénszarvast); 3. a tülök lehúzva, belül üres, — az agancs tömött; 4. a tülköt a bele nyúló homlokcsap erősíti a fejhez, míg az agancs a rózsatőre nő rá; 5. a tülök állandó, az agancs évenként lehull; 6. a tülök felelőlete síma, az agancs érdes; 7. a tülök anyaga bőreredetű szaru, az agancs anyaga csont; 8. a tülök a bőrrel lehúzható, az agancs nem és végül 9. a tülök a bőrvázhoz, az agancs a csontvázhoz tartozik.

Összefoglalás a vastagabb betűkkel szedett vezérszavak szerint.

Megfigyelésre utalás.

Számolás és mérés.

1939. november 4. hete.

V. OSZTALY.

A tanítás anyaga: Tizedesszám szorzása egészszámmal és tizedesszámmal.

Nevelési cél: A számolási készség gyakorlása, fejlesztése.

Szemléltetés: gyakorlati példákön, méterrüd.

Megfigyelésre utalás: méter, deciméter, centiméter, milliméter.

V á z l a t.

I. Számonkérés. A múlt órai anyag számonkérése. Tizedesszám szorzása egészszámmal és tizedesszámmal. Vételár kiszámítása.

II. Érdeklődés-keltés. Egy leányruhához kell 3.5 m szövet á 8.36 P, 0.5 m bársony, á 12.60 P, 1.75 m szalag á 2.30 P, különfélek 2.50 P.

a) Mennyibe kerül a ruha, ha a leány maga varrja meg?

b) Ha a varrásért 12.50 P-t fizet?

c) Ha varrónő varr a házban 2 napig; aki naponként 3.50 P-t kap és napi ellátását 2.10 P-be számítjuk?

Hogyan számítjuk ki ezt?

III. A példa megoldása. Becslés útján, fejben.

Írásban.

1 m szövet 8.36 P, 3.5 m szövet 8.36-szor annyi. (Szorzás végrehajtandó.)

ha 1 m bársony 12.60 P, 0.5 m ára: 12.60-szor 0.5. (szorzás végrehajtandó.)

ha 1 m szalag ára 2.30 P, 1.75 m ára 2.30-szor 1.75. (Szorzás végrehajtandó.)

A végösszegekhez hozzáadjuk a különfélékre szánt 2.50 P-t.

a) feladatnál nem jön hozzá semmi.

b)-nél még 12.50 P-t hozzáadunk.

c)-nél a ruhaanyag összegéhez még hozzá adunk kétszer 3.50 P-t és kétszer 2.10 P-t.

III. Összefoglalás. Hogyan szorzunk tizedesszámot egészszámmal? Hogyan szorzunk tizedesszámot tizedesszámmal? Mire kell vigyáznunk? (A szorzatban annyi számot vágunk el, ahány tizedes a szorzóban és a szorzandóban volt.)

Történelem.

1939. november 2. hete.

V. OSZTALY.

A tanítás anyaga: II. András kora.

Nevelési cél: A széthúzás átka: a nemzet szenved meg.

I. Előkészítés. a) Számonkérés. III. Béla uralkodásának felújítása és összefoglalása. A keleti császárság törekvései és azok megghiúsulása.

b) Az erőskezü király után ismét felüti fejét a magyar átok: a civakodás! Az ország szenved kárát, legyengül, pedig közeledik már rája egy nagy veszedelem, s éppen most kellene az erős, egyseges ország!